

Lovforslag nr. L 39. Fremsat den 22. november 1979 af undervisningsministeren

Forslag

til

Lov om statens overtagelse af de sociale højskoler i København, Århus, Odense og Esbjerg

§ 1. Undervisningsministeren bemyndiges til pr. 1. januar 1980 på statens vegne at overtage de selvejende institutioner Den sociale Højskole i København, Den sociale Højskole i Århus, Den sociale Højskole i Odense og Den sociale Højskole i Esbjerg med tilhørende ejendomme, inventar og samlinger.

Stk. 2. Staten overtager eller indfrier de

sociale højskolars gældsforpligtelser, men yder intet vederlag for overtagelsen af højskolerne.

§ 2. Undervisningsministeren fastsætter bestemmelser om de sociale højskolars styrelse og virksomhed, herunder om adgangen til uddannelserne, om uddannelserne m. v.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. De sociale højskoler

De sociale højskoler uddanner socionomer (tidligere socialrådgivere) til arbejdet som socialformidler. Socionomuddannelser foregår endvidere på Roskilde og Ålborg universitetscentre, og derudover er der socialformidleruddannelse ved Danmarks Forvaltningshøjskole.

Højskolerne varetager endvidere efteruddannelsesopgaver (årskurser og kortere kurser).

Den første sociale højskole blev oprettet som en selvejende institution i København i 1937 på baggrund af socialreformen i 1933 og udtalelser fra Svangerskabskommissionen og Befolkningsskommissionen med henblik på at etablere en særlig uddannelse af personale til at afhjælpe vanskeligheder i forbindelse med sygdom og indlæggelse på hospital.

I lov nr. 119 af 15. marts 1939 om mødrehjælpsinstitutioner blev der stillet krav om, at den del af personalet, der ikke udelukkende beskæftigede sig med kontorarbejde, skulle have gennemgået et anerkendt kursus for socialhjælper eller være i besiddelse af en uddannelse, der kunne sidestilles hermed. Der blev herved tilvejebragt lovgrundlag for den sociale grunduddannelse med rådgivende og støttende funktioner som det centrale, der allerede i et vist omfang havde været praktiseret.

I årene fra 1957 til 1971 blev der yderligere oprettet 4 sociale højskoler, i Århus, Odense, Ålborg og Esbjerg. De blev som den sociale højskole i København etableret som selvejende institutioner. En fælles bestyrelse var den øverste ledelse af de 5 højskoler.

Da Ålborg Universitetscenter ved lov nr. 312 af 19. juni 1974 om Ålborg Universitetscenter blev oprettet med virkning fra 1. juli 1974, blev socialrådgiveruddannelsen ved Den sociale Højskole i Ålborg overført til centret, og højskolen derved integreret i en statsinstitution.

De 4 øvrige sociale højskoler, i København, Århus, Odense og Esbjerg, er fortsat selvejende institutioner. Sagerne vedrørende uddannelsen af

socialrådgivere, herunder de sociale højskoler, blev ved kgl. resolution af 14. juni 1974 overført fra socialministeriet til undervisningsministeriet med virkning fra 1. juli 1974, og sekretariatet for de sociale højskoler indgik som en del af undervisningsministeriet. Den fælles bestyrelse for de sociale højskoler blev nedlagt, og højskolerne, hvis driftsudgifter afholdes fuldt ud af staten, har siden 1974 stort set været drevet, som om de var statsinstitutioner.

Det har siden de sociale højskoler overførsel til undervisningsministeriet i 1974 været tanken, at de 4 sociale højskoler ved et lovforslag om statsovertagelse skulle søges tillagt status som statsinstitutioner og de personer, der er ansat på tjenestemandslignende vilkår og er medlemmer af en statsunderstøttet pensionskasse, derved få mulighed for at blive ansat som statstjenestemænd.

2. Udvalget vedrørende socialformidleruddannelser

I 1976 nedsatte undervisningsministeriet efter beslutning af finansministeren, socialministeren og undervisningsministeren et udvalg (udvalget vedrørende socialformidleruddannelser), der skulle undersøge samfundets fremtidige behov for socialformidleruddannelse og mulighederne for en faglig koordinering imellem eventuelle forskellige typer uddannelse.«

Et lovforslag om statens overtagelse af de sociale højskoler har afventet resultatet af udvalgets undersøgelser.

Udvalget har i 1977 afgivet betænkning (nr. 818) om de fremtidige uddannelser. Udvalgets flertal har foreslået en fælles ramme for socialformidleruddannelserne gennem fælles mål, indhold, evaluering og censorkorps og derigennem et grundlag for et praktisk samarbejde om f. eks. udarbejdelse af læremidler og tilvejebringelse af praktikpladser og mulighed for, at studerende med en forskellig baggrund kan få adgang til en fælles overbygningsuddannelse.

Udvalget har på denne baggrund overvejet og stillet forslag om fordeling af den årlige tilgang af studerende på de forskellige uddannelsesforløb og

om placeringen af uddannelserne på institutioner. Udvalget har udtalt følgende herom, jfr. betænkning 818, side 128:

»Det er i disse overvejelser indgået, at elever og assistenter, der ansættes i kommunernes social- og sundhedsforvaltninger, i overensstemmelse med kommunernes ønsker bør sikres mulighed for en fortløbende uddannelse omfattende socialformidleruddannelsen ved Danmarks Forvaltningshøjskole, og at der på den anden side skal sikres en rimelig tilgang ved de sociale højskoler og universitetscentre af hensyn til disse institutioners aftagere, og således at samtlige eksisterende uddannelsesinstitutioner kan opretholdes, bl. a. for at bevare den størst mulige geografiske spredning af uddannelsesstilbudene.«

Udvalget har foreslået, at der årligt optages omkring 600 studerende på de 3 typer socialformidleruddannelse (uddannelserne på de sociale højskoler, på universitetscentre og på Danmarks Forvaltningshøjskole), heraf omkring 300 studerende på de sociale højskoler.

3. Undervisningsministeriets forslag

I overensstemmelse med udvalgets forslag er alle de eksisterende uddannelsesinstitutioner inden for området opretholdt. Optagelsestallene på de sociale højskoler fastsættes – på samme måde som ved andre uddannelser – årligt og er for 1979 fastsat til 330.

På dette grundlag foreslås de 4 sociale højskoler nu overtaget af staten.

4. De administrative og økonomiske konsekvenser

Som anført foran under pkt. 1. De sociale højskoler, afholder staten i forvejen alle udgifter ved driften af højskolerne, og lovforslaget vil derfor ikke i sig selv medføre øgede statsudgifter. Der henvises endvidere til det, der er anført i bemærkningerne til lovforslagets § 1 om statens forpligtelser ved at tilbyde de personer, der er ansat på tjenstemandslignende vilkår, ansættelse som statstjenestemænd. Lovforslaget får heller ikke administrative konsekvenser.

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til § 1

Den sociale Højskole i København (oprettet 1937) har til huse i ejendommen Randersgade 10, matr. nr. 131B Udenbys Klædebo kvarter. Den selvejende institution ejer ejendommen. Den er

ved 16. alm. vurdering pr. 1. april 1977 vurderet til 4.500.000 kr., heraf 2.031.100 kr. i grundværdi. Grundarealet udgør 5.803 m². Restgælden på ejendommen udgjorde pr. 31. december 1978 919.494 kr. Ejendommen foreslås overtaget af staten og restgælden indfriet eller overtaget af staten.

Højskolen ledes af en rektor og et undervisningsråd med rektor som formand og i øvrigt sammensat af 4 lærere, heraf 1 praktiklærer, 4 studerende samt lederen af højskolens årskursus og 1 studerende fra dette kursus.

Højskolen har pr. 1. september 1979 385 studerende, heraf 120 studerende, der er optaget i 1979.

Højskolens årskursus for uddannede socioioner (oprettet 1969) har til huse i lejede lokaler, hvortil udgiften udgør ca. 80.000 kr. årligt. Der var i 1978–79 22 kursister.

Den sociale Højskole i Århus (oprettet 1957) har til huse i lejede lokaler. Den årlige leje udgør ca. 350.000 kr.

Højskolen ledes af en forstander og et undervisningsråd, der er sammensat på samme måde som undervisningsrådet ved højskolen i København.

Højskolen har pr. 1. september 1979 239 studerende, heraf 72 studerende, der er optaget i 1979.

Højskolens årskursus for uddannede socioioner (oprettet 1975) havde i 1978–79 20 kursister.

Den sociale Højskole i Odense (oprettet 1968) råder over lokaler på Odense Universitet og Universitetscenter.

Højskolen ledes af en studieleder og et undervisningsråd bestående af studielederen, der er formand, 4 lærere og 4 studerende.

Højskolen har pr. 1. september 1979 225 studerende, heraf 70 studerende, der er optaget i 1979.

Den sociale Højskole i Esbjerg (oprettet 1971) har til huse i lejede lokaler. Den årlige lejeudgift udgør 400.000 kr.

Højskolen ledes af en forstander og et undervisningsråd, der er sammensat på tilsvarende måde som undervisningsrådet ved højskolen i Odense.

Højskolen har pr. 1. september 1979 219 studerende, heraf 69 studerende, der er optaget i 1979.

Som anført i de almindelige bemærkninger til lovforslaget under pkt. 1. De sociale højskoler, afholdes de sociale højskoler driftsudgifter fuldt ud af staten. Der er på finansloven for finansåret 1979 under konto § 20.8.22. De sociale højskoler, bevilget i alt 29.890.400 kr. til dækning af driftsudgifter og tilskud til de sociale højskoler. Højskolerens samlinger og inventar er afskaffet med statsbe-

villinger, og der er derfor kun tale om en formel overtagelse.

Der er ved højskolerne oprettet 133 stillinger.

Personalet ved de sociale højskoler er aflønnet enten efter overenskomster mellem finansministeriet og de pågældende organisationer eller på tjenestemandslignende vilkår efter tjenestemandslovens regler.

De personer, som er ansat på tjenestemandslignende vilkår, og som er medlemmer af den statsunderstøttede pensionskasse »Pensionsordningen af 1976«, vil kunne få ansættelse som statstjenestemænd med bevarelse af deres indplacering i lønrammer og med uændret lønnings- og pensionsansiennitet, hvis de ønsker ansættelse som tjenestemænd under undervisningsministeriet og opfylder de almindelige betingelser for ansættelse som statstjenestemænd.

De bestemmelser, der gælder for tjenestemænd, anvendes i øjeblikket på ansættelsesforholdet, dog med de modifikationer, som følger af højskolernes status som selvejende institution. Pensionsbestemmelserne efter Pensionsordningen af 1976 svarer til bestemmelserne i lov nr. 292 af 18. juni 1969 om tjenestemandspension. Dog er der ikke som for tjenestemænd efter pensionslovens § 2, stk. 1, adgang til pension ved afsked af anden utilregnelig årsag end alder og helbredsbetinget utjenstdygtighed. Bortset herfra består de væsentligste ændringer ved overgang til tjenestemandsansættelse i, at de pågældende under betingelserne i § 32 i lov nr. 291 af 18. juni 1969 om tjenestemænd i staten, folkeskolen og folkekirken vil kunne opnå rådighedsløn i tilfælde af stillingsnedlæggelse, og at ansættelsesområdet vil blive udvidet fra de sociale højskoler til undervisningsministeriet med tilhørende institutioner. Udvidelsen af ansættelsesområdet skulle i sig selv modvirke merudgifter som følge af udvidelsen af adgangen til pension og muligheden for at opnå rådighedsløn.

Pensionsordningen af 1976 blev oprettet i forbindelse med nedlæggelsen af Børneforsorgens Pensionskasse. Staten overtog samtidig pensionskassens aktiver med dertil knyttede pensionsforpligtelser. Det skønnes herefter, at der ikke vil kunne blive tale om merudgifter af nogen betydning i forbindelse med overgangen fra ansættelse på vilkår svarende til de for tjenestemænd gældende til tjenestemandsansættelse. Det drejer sig om i alt indtil 66 ansatte fordelt med 63 ansatte ved de sociale højskoler og 3 ansatte ved de sociale højskolars sekretariat.

Der vil herudover blive tilbudt overenskomstan-
satte m. fl. ansættelse på hidtidige vilkår.

Til § 2

De sociale højskolars styrelse

Bestyrelsen for de sociale højskoler vedtog i 1970 vedtægter for undervisningsrådene vedrørende uddannelserne på de sociale højskoler. De bestemmelser om de sociale højskolars styrelsesmæssige forhold, der er fastsat i vedtægterne, gælder fortsat.

Undervisningsministeriet har imidlertid taget spørgsmålet op over for de sociale højskoler om at fastsætte bestemmelser om styrelse af højskolerne som helhed og ikke blot om undervisningsrådene. Det er tanken, at styrelsesordningen skal være relativt enkel, da de sociale højskoler er små institutioner, og de studerende kun opholder sig ret kort tid på institutionerne.

Bestemmelserne, der endnu ikke er færdigudarbejdede, vil efter forslaget hovedsagelig komme til at gå ud på, at de enkelte sociale højskoler ledes af en rektor (forstander, studieleder) i samarbejde med et kollegialt styrelsesorgan, bestående af rektor som formand, repræsentanter for lærerne, for de tekniske og administrative medarbejdere og for de studerende. Rektor bør repræsentere højskolen udadtil og være ansvarlig for højskolens daglige ledelse.

Adgangen til uddannelserne

Bestemmelser om adgangen til uddannelserne på de sociale højskoler omfatter bestemmelser om adgangsbetingelser og om adgangregulering.

Der vil i den nærmeste fremtid blive udstedt ændrede bestemmelser om adgangen til uddannelserne. Indholdet af reglerne er fastlagt i foråret 1979, og reglerne er bekendtgjort i vejledningsmateriale udsendt i foråret 1979, sådan at ansøgerne kan tage reglerne i betragtning med henblik på optagelsen i 1980.

a. Adgangsbetingelser

Efter de ændrede bestemmelser er betingelserne for adgang til de sociale højskoler nu: studentereksamen, højere forberedelseseksamen, højere handelseksamen eller afsluttende prøver under højere forberedelseseksamen i fællesfagene dansk, engelsk, samfundsfag og matematik med mindst karakteren 6 samt mindst 9 måneders erhvervs erfaring. Desuden er der mulighed for dispensation for ansøgere, der ikke opfylder de formelle adgangsbetingelser.

b. Adgangsregulering

Der fastsættes hvert år et antal optagelsespladser ved hver af de sociale højskoler, og et optagelsessystem regulerer optagelsen, hvis antallet af ansøgere, der opfylder adgangsbetingelserne, overstiger antallet af optagelsespladser. Denne fremgangsmåde er i øvrigt også hjemlet ved lov nr. 315 af 10. juni 1976 om adgangsregulering ved videregående uddannelser.

Der henvises vedrørende antallet af optagelsespladser til de almindelige bemærkninger til lovforslaget under pkt. 3. Undervisningsministeriets forslag.

Et tidligere ventelistesystem for optagelse ved de sociale højskoler er nu under afvikling. I 1978 blev der for sidste gang optaget ansøgere på venteliste, og der er udelukkende optaget ansøgere herfra i 1979. Fra 1980 indgår socionomuddannelsen i den koordinerede tilmelding i det omfang, der ikke stadig er ansøgere på ventelisten. Optagelsespladserne på de enkelte sociale højskoler fordeles

fra 1980 blandt ansøgerne efter et optagelsessystem (kombineret kvote- og pointsystem), der i højere grad følger principperne for andre videregående uddannelser, der omfattes af adgangsreguleringsloven.

Uddannelserne

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger, har socialformidlerudvalget i sin betænkning (nr. 818) stillet forslag om, at socialformidleruddannelserne på de 3 typer uddannelsesinstitutioner, de sociale højskoler, Roskilde og Ålborg universitetscentre og Danmarks Forvaltningshøjskole, får fælles mål, fælles indhold og fælles evaluering og censorkorps. Udvalget har i sin betænkning nærmere beskrevet sit forslag om mål, indhold, evaluering m. v. for de fremtidige socialformidleruddannelser, og der gennemføres for tiden bestemmelser bl. a. om socionomuddannelsen på de sociale højskoler på grundlag heraf.